

שבלי הלקט

מאת ר' צדקיהו הרופא

כ"י הספרייה הבריטית Or. 13705 (ששון 539)

עם תודות:

The British Library
The Braginsky Collection

תשפ"ד

© כל הזכויות שמורות

משה-צבי וידר

להזמנות:

מפתח

4	הקדמה
6	עניין ציצית
15	עניין תפילין
27	הקדמת המחבר
29	מפתח לספר שבלי הלקט
53	הערוגה הראשונה עניין תפילה (א-נ"ד)
142	הערוגה השנית עניין שבת (נ"ה-ק"ל)
287	הערוגה השלישית עניין ברכות (קל"א-קס"ו)
353	הערוגה הרביעית עניין ראש חודש (קס"ז-קפ"ג)
373	הערוגה החמישית עניין חנוכה (קפ"ד-קצ"ב)
389	הערוגה הששית עניין פורים (קצ"ג-ר"ד)
411	הערוגה השביעית סדר הפסח (ר"ה-רי"ט)
511	עניין חול המועד (ר"כ-רל"ה)
546	הערוגה השמינית סדר עצרת (רל"ו-רל"ט)
552	הלכות ימים טובים (ר"מ-רס"ב)
613	הערוגה התשיעית סדר תעניות (רס"ג-ר"פ)
643	הערוגה העשירית סדר ראש השנה (רפ"א-ש"ו)
695	ערוגת אחת עשרה עניין יום הכיפורים (ש"ז-שכ"ג)
714	ערוגת שתים עשרה סדר חג הסוכות (שכ"ד-שע"ב)
794	סיום שבלי הלקט
797	מפתח להילכות שמחות
801	הילכות שמחות (א-נ"ג)

הקדמה

בעיר ונציה בשנת ש"ו (1546) יצא לאור ספר "שבלי הלקט" בפעם הראשונה. הספר הופיע בלי שם מחברו (ר' צדקיה בן אברהם הרופא ממשפחת הענוים שחי במאה ה-13) ובמתכונת מתומצתת של רק 121 סימנים מתוך 372. יותר משש מאות שנים לאחר כתיבתו, בשנת תרמ"ז (1887), ר' שלמה בובר הוציא לאור את "שבלי הלקט השלם" שהכיל את כל שע"ב סימנים. ההוצאה הזאת עשתה הדים בעולם התורני עקב חשיבותו של הספר. בובר ביסס את הוצאתו על שני כתבי יד. הראשון כתב יד לונדון Or. 9153 המתוארך למאה ה-15/14 והשני כתב יד פריס H 124 A משנת רס"א (1501), כלומר יותר ממאתים שנים אחרי שר' צדקיה כתב את הספר. ככה נשארו דברים עד שבשנת תשכ"ו (1966) הוציא ר' שמואל קלמן מירסקי מהדורה חדשה של "שבלי הלקט השלם" מבוסס על כתב יד ששון 539 משנת כ"א (1260). במילים של ר' מירסקי: "ברור איפוא שכתב יד זה נכתב בחיי המחבר ומתוך התיקונים וההוספות בשולי הגליון והמחיקות והשינויים בפנים יש לשער שנעשו על פי המחבר, ובוודאי שעל כתב יד זה יש לסמוך." ר' מירסקי גם הרבה להוסיף שינויי נוסחאות מכתבי יד אחרים והערות יקרות ערך בגליון בשם "שבלי הלקט". לצערנו ר' מירסקי לא הספיק לסיים את עבודתו החשובה והצליח להוציא רק את שני הערוגות הראשונות (מתוך 12)¹. והנה עכשיו אני שמח להוציא לאור את כתב יד החשוב הזה בשלימותו לטובת קהילת הלומדים בקודש.

במקום לשכתב את כתב היד, הבאתי את הצילומים של כתב היד עצמו בבהירות גבוהה ותוספת מספור כדי להקל לכל אחד למצוא חפצו.

היות וכתב היד המקורי הכיל מפתח נושאים מפורט וברור להפליא, לא ראיתי טעם להוסיף עליו.

בכ"י ששון 539 חסרים כמה דפים בשני מקומות. השלמתי אותם מכתב יד ציריך ברגינסקי 250 המתוארך לסוף המאה ה-13.

הנה חלק מהקדמת ר' מירסקי ממהדורתו:

¹ חלק מהערוגה השלישית יצא על ידי בניו לאחר פטירתו.

"חשיבותו של הספר שבלי הלקט גדולה מטעמים אלה:

(א) שהוא עוסק בבירורם של מנהגים והלכות בהשתלשלותם ומורידנו לבית היוצר של קביעת המנהג וההלכה.

(ב) שהוא מעתיק דברי גאונים בלשונם ומפרשם ודן בהם.

(ג) שהוא מביא שאלות שכתב לבני זמנו כמו ר' אביגדור כץ, ר' אברהם מפיסארו, ור' מאיר ב"ר ברוך מרוטנברג, ותשובותיהם אליו.

(ד) שהוא מביא את תשובותיו פסקיו ותוספותיו של גדול רבני איטליה בדור שקדם לו, ר' ישעיה מטראני.

(ה) שהוא מכניסנו לבית מדרשו, רבותיו וחבריו, בבירור המנהגים וההלכות, ביניהם לבין עצמם וביניהם לבין חכמי זמנם מפיהם ומפי כתבם."

"כל הכתב יד תופס 842 עמודים ובכל עמוד 27 שורות. הלכות ציצית ותפילין באות בכתב יד זה בראש הספר לפני הקדמת המחבר לא כבנדפס שהן באות שם בסוף הספר בין הלכות מילה והלכות שחיטה, ותופסות 21 עמודים. ההקדמה וגוף הספר תופסים מעמוד 22 עד 770. ומשם עד הסוף באות הלכות שמחות המחולקות לנ"ג סימנים. ובראשן כתב: "גם אילו הלכות שמחות שחיבר ר' צדקיה נר"ו ביר' אברהם הרופא תנצב"ה."

"ויש לציין שבכתב היד שלפני דייק מעתיקו לשים נקודות על מלים שאנו רגילים בימינו לסדרן באותיות שונות מן הרגיל כדי למשוך את תשומת לבו של הקורא. כמו כן השאיר ריוח בין ענין לענין מעין פרשיות סתומות ופתוחות כדי לעזור במדת מה ללומד."

שנוכה בקרוב לימים שקטים,

משה-צבי וידר

חנוכה תשפ"ד

הערוגה החמישית ענין חנוכה (קפ"ד-קצ"ב)

הערוגה הרביעית בהתחדש בסדר ראש חודש
מימלאה במחור השכלים הטובות העולות בקודש
ואספתו בעמרים מהתחדש הלכות שבעה עשר
וסימנך החדש הזה לכך

הערוגה החמישית ענין חנוכה

קפ"ד

הנו רבנן בכה בספריו יומי חנוכה אינן דילא למיספר בהן ששנכנסו
יוונים להיכל טימאון בלשמיטת שבהיכל וכשגברה מלכות ביד
חשמונאי ונבחרו בדקן ולא מיבאון לא פך אחד שלשיקן שהיה מונח
בחנותם שלכהן גדול ולא היה בו להדליק לא יום אחד ונעשה בנס
והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעו שמונה ימים הלל
ובהודאה פירש רבינו שלמה ז"ל לא שאסרו במלכות שלזך
נקבעו לא לקרות הלל ולומר על הנסים שהודאה וכן פירש רבינו
ישעיה ז"ל ובמקומות נהגו הנשים שלא לעשות מלאכה
בחנוכה ואין להקל במנהג דמאחר שנהגו קבעו הדבר עליהן לחובה
ומבינו כיוצא בזה ביהושע ז"ל כל הדברים הלל אומן במנהג
נשיא דנהגן דלא למיעבד עבודתא בריש ירחא ובאפוקי שבתא
עד דתפני סדרא ובשיט נכמישי עד דתתני תעניתא מנהג
ועוד אמרין ה"ס כל דבר שטועין בו באיסור אתה רשאי להתירו
וכל דבר שיוצאין שמתיר וכוהגין בו איסור אי אתה רשאי להתירו
ופירש רבינו אפרים ז"ל דווקא בתלמיד חכם אבל בעם הארץ לא
וכל שכן בני מדינה שאין בני תורה מההנא מעשה דאמריין בפ"ק
ד' איכא ד' תולין שלחו ליה בני כשכר ללוי בשעתא בכרמא מהו

ושלח להן לאיסורא

תנו רבנן ער חנוכה מיטתה להניחה על פתח ביתו מבחוץ
 ואם היה דר בעליה מיטתה בחפץ הסמוכה לרשות הרבים רביט שלמה
 ז"ל פירש מיטתה מבחוץ משום פרסומי ניסא ולא ברשות הרבים
 לא בחיזות שבביתן שהן סמוכין לחצר ואם היה דר בעליה שאין
 לו בית בחצר להניחה שם מיטתה מספנים כנגד הסמך לרשות הרבים
 ובשעת הסכנה מיטתה על שולחן ודיו כתב בעל הדיברות אחר
 שנהגו בשעת הסכנה נהגו וזו שיכול להניחה מבחוץ מיטתה מבחוץ
 ואם לאו מיטתה על שולחן דא רבא ער חנוכה מיטתה להניחה בטפח
 הסמך לרשות הרבים היכא מנח לה רב אחא בריה דרבא ד מימין
 ורב ירמיה מדיתת ד משמאל והילכת משמאל כד שיתא
 מזוה מימין וער חנוכה משמאל ובעל הבית בטלת מימין ויכר
 ביניהן רביט אפרים ז"ל היה אומר עשה בזמן הזה שאין כ
 מדליקין מבחוץ מוטב להכניח מיכא ומין מבפנים ויש חולקין
 עליו וגם בעיניי אינן נראין לי דברי רביט אפרים ז"ל דכיון
 דטעמא הוי כדי שיתא מזוה מימין וער חנוכה משמאל מה לו אם
 הדליק מבחוץ מה לי אם הדליק בפנים דא רב הונא משמיה דרבה
 ער חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי
 כתב בעל הדיברות נהגו להדליק ער חנוכה בבית הכנסת ויש
 מקומות שנהגו להניחה על הפתח ויש שמינחין אותה באמצע בית
 הכנסת עד טאן דברין וגם אנו נוהגין להדליק בבית הכנסת ולא
 ידענו שורש ופסק למנהג הזה ומורי ר' יהודה אחי שייט צו היה
 נמנע מלהדליקה שלא לסרך עליה וכן דענו נוטה כי מאות
 שכל אחד ואחד מדליק בביתו מה ערך להדליק בבית הכנסת
 ואילו הן אורחים ושינים בבית הכנסת הן הם מוכיחין להדליק
 דקיימין לן אכסניי חייב בער חנוכה ואם אין שם אורחין מה ערך
 להדליק ושמא מפני שהיה בית דירה לחץ הכנסת בבית הכנסת